

Käesoleva "Kunstiteaduslike Uurimuste" erinumbri sisu moodustavad osalt ettekanded, mis peeti Eesti Kunstiteadlaste Ühingu 2007. aasta konverentsil, ning mõned lisaartiklid, mis siinkirjutaja ettepanekul kui teemaga sobivad juurde liideti. Teema ise – "Kuhu lähed, kunstiteadus?" – sisaldab küsimusepüstitust, mis on juba mõnda aega tõsiselt üleval meie eriala rahvusvahelistel areenidel.

Ka Eestis on ilmselge vajadus tegelda eriala enda ajaloo, sellega, kuidas siin kunstiajaloo tekste on kirjutatud ja miks neid on kirjutatud just nii, aga mitte teisiti. Aastakonverentsi pühendamine Armin Tuulse 100. sünniaastapäevale oli lisaboonus: keda siis veel, kui mitte esimest eesti soost kunstiajaloo professorit, peaksime kunstiajaloo pöördeajastul meenutama.

"Uurimuste" esimese poole artiklites ongi vaatluse all Eesti kunsti ja arhitektuuri ajaloo suurnimede käsitletud. Eelkõige on tähelepanu Armin Tuulsel endal, kelle linnuste ja kirikute analüüsi ning järeltõlgete lahka-
vad Kaur Altoa ja Kersti Markus. Linnuste uurimisel oli Tuulse teatavasti üks pioneere kogu Euroopas: tema "Burgen des Abendlandes" (1958) jäi pikaks ajaks üldise linnuste tüpologia aluseks. Kunstiajaloolise materjali mõtestatud korrastamine oligi Tuulse ajastu metodoloogiline imperatiiv. Kirikute uurijana – nagu kirjutab Kersti Markus – on Tuulse meile vähemgi tuntud, sest tema suuremad tegemised sellel alal teostusid Rootsi-päevil; muuhulgas oli ta prominentse see-
ria "Sveriges kyrkor" peatoimetaja.

Jüri Haini käsitus Villem Raamist seekord kui kaasaegse kunsti, mitte keskaja arhitektuuri analüüsijast esitleb Tuulse eakaaslast, sootuks teise saatusega kunstiteadlast, kes Siberist läbi käinuna kandis Eestis (koos Helmi Üprusega) edasi seda tõrvikut, mille 1920.–1930. aastail olid süüdanud esimesed Tartu Ülikooli kunstiajaloo professorid Helge Kjel-

lin ja Sten Karling. Muide, ka nemad tundsid huvi oma kaasaegse kunsti vastu ning kirjutasid kunstikriitilisi artikleid.

Eesti 20. sajandi kunstiajalookirjutusele mõeldes ei saa rääkimata jätta Sten Karlingist: ta oli Tuulse õpetaja, kes andis talle üle Tartu professuuri, kui oli sunnitud Eestist lahkuma; ta oli kunstiajaloolane, kelle mahukas pärand vajab kindlasti veel kordi ülevõtte. Nimelt Karlingi kaudu peegeldub 1930. aastate Euroopa kunstiteadusliku diskursuse olemus rakendatuna siinsele ajaloolisele materjalile, kuid samas on tema nägemisviisi jälg väga selge ka nõukogudeaegsetel käsitlemistel, mil midagi metodoloogiliselt uut – peale marksismi-leninismi muidugi – ei lisandunud. Kolleeg Helen Bome paotab siin-
ses kogumikus esimest korda ukse nõukogu-
de perioodi kunstiajalootekstide juurde.

"Kuhu lähed...?" konverentsi teine eesmärk oli hakata kõnelema meist endist, täna ja praegu, kunstiteaduse seisust, tema rollist kaasaegses Eesti ühiskonnas. "Uurimuste", kahjuks küll, kõhnem pool ongi pühendatud eelkõige neile probleemidele: aastakonverentsil toimunud paneeldiskussiooni panid osalejad siinse numbri jaoks kirja. Neid lühikesi seisukohavõtte tuleks lugeda tähelepanelikult, muuhulgas ka seetõttu, et nad kutsuvad meid kõiki suuremale refleksiivsusele, oskusele mitte vaadata vaid kunsti, mida analüüsime, vaid ka iseennast analüüsijana, tajudes oma tegevust seotuna teatud üldise-
ma kultuuriväljaga, mille loomus ei ole enamasti "süütu".

Ja lõpuks James Elkins – kaasaegse kunstiteaduse üks reformijaist, kelle teoste nimekirjas esineb ka raamat paljuütleva tiitliga "Our Beautiful, Dry, and Distant Texts Art History as Writing" (1997). Professor Elkins esitab tema loal "Uurimuste" jaoks tõlgitud artiklis küsimuse "Kas kunstiteadus on globaalne?" ja vastab sellele lootusrikkalt. Ta

loodab nimelt, et maailma eri kultuurides tegutsevad kunstiajaloolased hakkavad üha enam esitama oma materjalile samalaadseid küsimusi.

Krista Kodres